

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii«
în
Blaş.

Anul VII.

Blaş 18 Septembre 1897.

Numérul 39.

„O mie şi una de lipse.“

X, 12 Septembre n.

O bunicică vreme a trecut de la adunarea din Mediaş, şi impresiunea, ce a făcut, a rămas încă vie în inimile ómenilor. O neplăcută impresiune este acésta, produsă mai ales prin faptul, că desbaterile ei au prezentat Asociaţiunea noastră, — graţie majorităţii sale, — ca de tot indiferentă, — conscientă ori inconscientă, nu hotăresce, — faţă cu interesele poporului. Şi bine este, că s'a făcut lumină, căci neapărat de lipsă a fost, ca să se facă. Neapărat de lipsă a fost, ca trăgându-se o dată masca de pe feţele unor domni, cari într'una paradéză cu cultivarea poporului, să li-se póta vedé gândurile. Şi bine e mai ales pentru popor, ca să se scie, întru cât póte el să conteze la bunăvoinţa şi spriginul acelei Asociaţiunii, pentru care atâtea contribuiri i-se cer, fără ca el să capete în schimb ceva.

Nedumeriri am avut noi şi până acum, produse de multe cauze. Chiar şi subscrierului i-s'a fost comunicat din partea unui director de despărţemint, că pentru Asociaţiune poporul şi preoţimea neunită mai nimic nu dá, mai mult cea unită o susţine, şi totuşi pentru şcolă de fete din Sibiu nici un profesor de ai nostri nu ne putem scóte. Dar să sufocăm adânc în pepturi nedumeririle, să nu suscităm miseriile noastre

atât de multe, căci nu e în interesul cauzei noastre a provoca desbinările şi certele între fraţi.

Destul, că rămâne fapt constat, că Asociaţiunea — contrar problemei inscise în programul său — de popor de tot puţin se îngrijesc. Tot, ce a făcut până acum, pentru pătura inteligentă şi bine situată a făcut, până chiar şi şcolă de fete, care sub ást punct de vedere póte şi ea cădé sub critică. Acésta e credinţa noastră neclătită a celor ce trăim în mijlocul poporului. Şi cât este de întemeiată acésta credinţă, ne-a dovedit adunarea de la Mediaş.

Indiferentismul domnilor din fruntea Asociaţiunii faţă cu masa poporului român nici când nu a ieşit mai tare la ivelă ca la adunarea din ást an de la Mediaş. A ajuns la ordinea zilei, — era pe aci, să se trecă preste ea, — ajutorarea şcolilor noastre populare. Şi lucru de necređut, pentru a aduce la triumf acest obiect propunătorul în indignarea-i legitimă a fost necesitat a presenta pe toţi contrarii lui de contrarii ai culturii poporului român! E o apariţie tristă acésta, ca în sinul unei societăţi organizate în adins pentru cultura poporului mijlocul cel mai eficace, ce duce la scop, să fie cu atâtea recelă primit şi combătut. La vederea acestui lucru fără rost de la sine se impune întrebarea, că óre cum îşi inchipuesc ómenii nostri cultivarea poporului fără şcolă?

E un adevăr recunoscut de totă

lumea dórá, că şcolă este bunul cel mai scump pentru ori care popor. Este termometrul, ce arată gradul de cultură, până la care s'a putut avinta un popor în decursul vécurilor. Cu cât un popor are şcoli mai bune, cu atâtea ocupă o treptă mai înaltă de cultură, căci şcolă este criteriul culturii adevărate. Poporul, care-şi perde şcolă, devine un popor mort şi pe încetul dispare din şirul popórelor. Deci dacă de şcolă ne este condiţionată însă-şi esistenţa noastră naţională, nu ar fi un păcat naţional neiertat a nu ne îngriji de interesele ei din tóte puterile noastre?

Şi apoi dacă când va am avut datorinţa de a ne îngriji de şcolă, acum neapărat de lipsă este a sări cu toţii întru ajutorul ei; căci ea acum a devenit obiectul de ţintă la atacurile de tot felul ale duşmanilor nostri, acuma mai mult ca ori când e primejduită.

Va reflecta înse fratele Muntenescu de la Boziaş, că preoţii să fie la culmea chemării, şi şcolă va fi salvată. D'apoi când au lipsit preoţii de la datoria sa? Că ne-au rămas şcolile până acuma, au nu revine preoţimii întreg meritul?

Dară greutăţile, ce au a le întimpina pentru şcolă preoţii acuma, în acésta luptă plină de jertfe, le întrec puterile. Elementele duşmănoase şcolii sînt mai multe şi se înmulţesc. Abstragînd de la incapacitatea poporului de a contribui mai mult pentru şcolă, fiind stors până la méduă şi redus aprópe la sapă de lemn prin atâtea daturí şi

Feuilleton.

Cuvîntarea funebrală

rostită de Dr. Augustin Bunea în 12 a c.
la înmormîntarea

baronului David Urs de Margina.

Domnul este cu tine, cel tare
cu puterea.

Cartea Judecătorilor 6, 11.

Veniţi toţi, căroră vă este scumpă strălucirea tronului şi a némului mărire, şi împletiţi o cunună din frunzele stejarilor seculari de prin romanticele văi ale Ardélului şi o puneţi în semn de recunoştinţă pe sicriul bravului, care în timpuri de grele încercări s'a distins în numérose şi sângeróse lupte pentru tron, monarhie şi naţiune.

Aduceţi, soldaţi viteji, ramuri de oliv de pe colinele scăldate în sânge de la Solferino şi împodobiţi în semn de admiraţiune catafalcul eroului, care v'a lăsat exemplu strălucit, cum trebuie să fie mintea, inima şi braţul soldatului.

Spintecaţi încă o dată valurile Mării Adriatice, marinariilor neînfricaţi, şi scobo-

rîndu-vé pe malurile insulei Liessa, rupeţi câţi va mánunchi de laur crescut la umbra forturilor, împletiţi-i în cunună şi aşezaţi-i în semn de pietate pe fruntea ilustrului căpitan, care v'a pregătit strălucita victorie navală.

Alergaţi şi voi, fi ai naţiunii române, de pe înălţimile maieştoşilor Carpaţi şi aduceţi cele mai verzi şi frumoşe crengi de brad şi de molid. Împodobiţi cu ele în semn de iubire şi graţitudine mormîntul, unde are să odihnescă cel neclătit în dragoste de neam ca stâncile munţilor şi încăruntit în merite neperitoare pentru cultura poporului român ca piscurile lor.

Scăldaţi acest mormînt cu lacrimile vóstre ferbînţi, pentru că aţi pierdut pe unul dintre cei mai ilustru bărbai, pe David baron Urs de Margina, colonel imperial şi regese, decorat cu crucea militară pentru merite, cu ordul rusesc al Sfintei Ana cl. III. cu sabia, cu insigniile serviciului de ofiţer cl. I., comandator al strălucitului ord Coróna de fer, cavalier al ordului militar Maria Teresia, membru fondator al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, preşedinte al comitetului pentru administrarea fondului şcolar din primul regiment român

de graniţă, vicepreşedinte al consiliului pentru administrarea fundaţiunii Alexandru Şterca Şuluţ.

Te-ai dus, exemplu viu, rar şi strălucit de soldat viteaz, de Român verde, de fiú devotat bisericii.

Nu vom mai vedé figura ta elegantă, înaltă şi impunătoare, capul tóu energic, fruntea ta lată, pe care strălucia înţelepciunea şi prudenţa, ochii tóii schinteitori, în cari se oglinda inima ta mare şi curajul neînfrânt, faţa ta arsă şi argăsită de focul sórelui şi de suflarea vînturilor pe câmpul de răsboiú, dar nobilă, expresivă şi înseninată pururea de un suris afectuos pentru noi şi despreţuitor de mórte.

Nimic nu-ţi lipsesce din ceea ce face ómenii mari, de cât numai un panegiric vrednic de tine.

Cum voiú puté eu înse lăuda cum se cuvîne virtúţile tale frumoşe şi faptele tale măreţe, când stau nu numai sub impresiunea durerii adânci, ce o simţesce pentru pierderea ta fie care fiú al naţiunii române, ci sînt tot o dată coplesit şi de întristarea şi jalea firéscă, ce apasă inima nepotului iubitor pentru mórtea unchiului său binefăcător?

contribuirii de tot felul, abstragând de la școlile de stat, de cari numai anul milenar a adus vre o 400, mai tote printre Români înființate, preoții mai au să suporțe o luptă înverșunată și dureroasă și cu dușmani ieșiți chiar din mijlocul poporului.

Ce greutate are să suporțe și câte neplăceri să îndure un preot în lupta, ce o pörtă zilnic și cu forțe neegale pentru școla sa, numai acela își pöte face ceva idee, care preot fiind pe lângă töte elementele dușmănoase mai are în parochia sa ca dușman al școlii și câte un notariu ori alt semidoct în mijlocul unei partide docile de rudenii. Și apoi să nu se uite, atari parochii nu sint rare, căci mai în fiesce care comună este câte un semidoct, care cu gura căscată umblă după câte un os de ros de la stăpânitorii nostri. Este sigur, că dacă în fiesce care comună ar fi câte un bărbat providențial ca mult regretatul Vasiliu Moldovan din Bozias, toți preoții ar fi la culmea chemării lor în apărarea școlii.

Din acestea rezultă în chip necesar, că în fața primejdiilor, ce atât de apröpe ne amenință școlile populare, o sfintă datorință avem a sări cu toții spre apărarea lor. Școla noastră poporală obiect de zilnică preocupățiune trebuie să fie tuturor, cari Români se numesc. În deosebii Asociațiunea ar implini o faptă, ce ar störce recunoștința tuturor generațiunilor următore, dacă ar lua școla poporală sub aripile sale ocrotitoare asigurându-i viitoriul. Nu casă națională îi trebuiesc poporului nostru de o cam dată, ci școlă, școlă bună. O atare școlă nu ar fi numai casă națională, ci ar fi fortăreța necuprinsă, în care s'ar conserva și idiomul și portul național.

Dacă avem atare școlă, avem totul. Dacă o perdem, cu casa națională cu tot ne vom prăbuși în perire.

Le spune acestea unul dintre cei mai competenți, care trăind în mijlocul poporului îi scie lipsele, érá primejdiile, cari amenință școlă și poporul, le vede cu ochii.

Un preot de la sate.

„Ortodoxismul“ și caracterul lui „național“. — În numărul trecut am aréat, cum scutesce și apără „ortodoxismul“ în Bucovina individualitatea națională a Românilor. Acuma ne aflăm în poziția de a aréa același lucru din Macedonia. Cu subscrierea „Vasile Diamandi“, „Tribuna“ publică subinscripția „Din Macedonia, luptă pentru limbă, date în istoria Mețovei“ un șir de corespondențe datate din Mețova August a. c. Estragem din corespondențele apărute până acuma acele partii, cari pot, să illustreze mai bine iubirea de mamă, cu care biserica „ortodoxă“ scutesce și ocrotesc pe Români din Macedonia. Etă-le:

În aceea, ce privesc acest capitol, vom spune adevărul, fără să omitter absolut nimic din ceea ce va lămuri acest subiect.

În acest oraș ca și în împrejurime există două limbi. Limba valachă (română) și cea greacă. Acesta este introdusă în școle de mult timp, și aceea era vorbită, dar deveni și ea o limbă literară numai din 1890, când pentru prima órá se stabili o școlă națională valachă.

Limba greacă, după cum vedurăm, fu introdusă numai în școle, nu și în conversațiune, căci nici o familie nu vorbea și nu vorbește grecesce, excepție câți va, cari frecuentă și frecventăză provinciile grecesce, având și relațiuni comerciale. Ei se servesc deci cu această limbă, fiind obișnuiți și creșdend, că limba valachă nu este o limbă cultivată și nu va puté satisfacé afacerile ca cea greacă,

lipsindu-i töte calitățile, ca să devie o limbă civilisată și literară. Ei susțin, că cine va nu pöte să-și exprime sentimentele inimii, nici produsele inteligenței, ast fel că nu pöte să devie un organ al științei, fiind lipsită de formă, conținut, construcțiune și în fine de totul. Acestă idee rătăci mult timp spiritele, până când se găsiră persoane, cari zărind gradul decadenței, în care căduse limba lor maternă, se gândiră la proiectul de a o reînvia, ca să o facă să devie o limbă cultă și un instrument al întregii lor meserii. Aceștia începură, să pună în lucrare proiectul lor, dar în dată isbucni o luptă strajnică între aceia, cari susțineau acestea, și aceia, cari se opuneau; în fine un larg câmp de luptă se deschide între aceste două partide, cu furie și ironie. Să urmărim puțin mijlocele, ce apucaseră aceste două partide ca arme.

Partidul, care susținea limba maternă, se sili, să o ridice din chaosul, în care căduse, mai întâiu prin răspândirea luminelor istorice, cari denotău originea acelora, cari locuiau și locuesc aceste locuri, arătându-le, cât au neglijat limba lor părintescă, moștenită din tată în fiu, și îi făcură, să vadă, că cine va pöte, să scrie tot așa de bine în limba valachă ca și în cea grecescă.

Cea mai mare parte din apostolii nostri frecuentară școlile din România, tipăriră acolo abecedare, gramatici și alte atâtea cărți folositoare răspândirii limbii lor; când cântecele lor — literatura poporului — fură tipărite și publicate, spiritul vulgului începu, să simtă ignoranța sa și să îmbrățișeze idea acelora, cari luptău pentru binele lor. Dar ce se întâmplă, când partidul opus zări și observă pasul gigantic, ce făcură apostolii națiunii valache? Ei începură, să impedece progresul prin töte mijlocele drepte și nedrepte, căci ca să stirpescă în întregime această reformă, nu observară armele, de care se serviau, și înegriră chiar religiunea lor făcend

Dar sperez, că spiritul adevărului mă va lumina și întări, ca să-mi pot implini și această datorință ultimă față cu tine, și că viața ta glorioasă, acțiunile tale mari, și virtuțile tale strălucite, chiar și espuse cu cea mai mare simplitate și numai în trăsături generale, ele totuși prin splendoră și puterea lor farmecătoare vor imprumuta cuvintelor mele cea noblétă și frumșétă, ce de la sine nu o pot avé.

Mulți viteji a avut primul regiment român de graniță, care se întindea în sudul Ardélului de la Porțile de fer până în țara Bârsei, înse nici unul nu se pöte aseména cu David Urs de Mărgineni. Acesta n'a făcut cariera pe basa științei militare câștigate în școlă, ci s'a înălțat din tréptă în tréptă pe basa calităților sale estraordinare, asemenea generalilor renumiți, pe cari Napoleon cel Mare îi ridică din șirurile soldaților de rând. În virstă de 18 ani, adevă în 1 Iulie 1834, întră ca simplu gregar în acel regiment, pururea credincios casei domnitore și devotat némului românesc. Ca subofițer nimenia nu l-a vedut fugind de ostentelă, sau temându-se de primejdi. Ceea ce alții făceau de silă, el implinia din sentiment de onóre, și pe toți camerații săi îi întrecea prin însușirile sale eminente, prin o dragoste fără samăn de muncă și prin implinirea promtă a datorințelor sale. În chipul acesta numai cu hărnicia sa și-a eluptat în 1 Martie 1841 rangul de ofițer.

În timpurile furtunöse de la 1848 și 1849 el era tot de una la postul său, unde credința jurată stégului și iubirea de neam îl chemau, ca să înfrângă puterea insurgenților. În luptele de la Oșorheiü, Lörinczfalva,

Ürmös, Hidvég, Semeria, Kászón-Ujfalu și Bükszad locotenentul David Urs dovedi atăta vitejie și bravură, în cât doi monarhi puternici se simțiră datorii a-i exprima înalta lor recunoștință: monarhul nostru decorându-l cu crucea pentru merite militare, ér țarul Rusiei cu ordul sfintei Ana cu sabii.

Să lăsăm înse aceste timpuri de tristă aducere a mințe, când cetățan în contra cetățanului ridica ferul mortal, și să privim spre câmpiile, unde fiu devotați patriei o apérau în contra dușmanului din a fară.

În frumoșa Lombardie, la Solferino, un ofițer face minuni de bravură. E maiorul Urs în fruntea batalionului său, stând față cu o putere armată de 10 ori mai mare, cu divisiunea generalului francez Luzy, căruia în timp de 4 ore i-a făcut imposibilă ocuparea pozițiunii importante de la Medole. Într'o plöe înfricoșată de glönțe, care omoria pe cei din jurul său, sta maiorul Urs teatral, măreț, cu sânge rece, comandând cu voce puternică și declamațiune perfectă în tocmal ca la o paradă militară, și desemnând cu sabia sa în cercuri mari töte mișcăriile, ce trupele sale aveaü să le facă pentru a puté resista năvalei grozave a contrarului. Ofițerii mai bétrâni de cât el în rang nu cutezaseră, să comande această luptă sängerösă, ci s'au retras din focul cigăș. În zădar striga în pericol cel mai mare brigadirul Blumencron cătră maiorul Urs: „Retrage-te, că de töte părțile ești incunjurat!“ căci eroul în loc de ascultare răspunde cu o cutezare uimitoare și o voce atât de hotărîtă: „Eu mă pot încă susținé!“ în cât mörtea însă-și rëmase frapată și-și perdu curajul de a se atinge de vitezul,

care prin această bravură salvă o parte însemnată a armatei de mari desastre.

Chiar și contrarul fu silit, să recunoască publice în „Moniteur“ eroismul maiorului Urs, pe care Maiestatea Sa pentru această vitejie rară îl decoră cu coróna de fer clasa III, care este una dintre cele mai rari distincțiuni, și cu strălucitul ord Maria Teresia, care se dă numai celor mai viteji dintre viteji și celor ce din inițiativă proprie sau chiar în contra ordinului primit se disting pe câmpul de rășboiu.

Gregariul de odinöră pe basa ordului Maria Teresia devine baron și ajunge curénd colonel și comandant de regiment și de sigur s'ar fi înălțat la ranguri și mai înalte, dacă în 1864 n'ar fi trebuit să se retragă pentru motive, cari ca la Român îi servesc spre onóre. Înse sabia lui nu este dintre cele ce se rup, ci dintre acelea, de cari armata tot de una are lipsă. Abia după doi ani de retragere colonelul Urs este chemat din nou sub arme în rășboiul de la 1866, și ca și când sörtea i-ar fi rezervat, să se lupte tot de una acolo, unde focul era mai viu și primejdia mai mare, și unde avea să resiste la o putere preponderantă, fu numit comandant de insulă și forterétă în Lissa.

Trei zile ținu atacul cumplit al flotei italiene asupra insulei Lissa, pe care voia să o ocupe cu ori ce preț. Înse încercările ei se sfărmară de resistanța eroică a baronului Urs, care sta neclătit, cu capul ridicat, privind superb în gura tunurilor, cari de pe panceratele italiene sdrobiau forturile și imprăștiaü mörte, cu peptul lărgit, ca și când ar fi voit, să presente mai mult spaț glonțului mortal, cu nările deschise, ca și când ar fi

recurs la păstorii ei, în cât respectul și supunerea, ce aveau către ea, fură întrebuințate ca uneltă ambițiunii lor vage și fanatice, ast fel că amestecându-se religiunea, mai mulți se retraseră, alții perdură zelul lor ardător, și micul număr, ce rămase, suferi cele mai teribile persecuțiuni și cele mai mari dificultăți, cum vom vedea.

Religiunea ortodoxă avea și are ca șef pe Patriarhul din Constantinopol. Acest fanatic în puterea cuvântului, în dată ce aude, că limba valachă începe, să apară ca limbă literară, devine furios ca un tigr, și fără să raționeze, că este păstorul sufletelor, injură limba Valachilor, anatematizându-o și ordonând la toate bisericile, să o anatematizeze, zicând, că este o limbă blăstemată de Dumnezeu și de omeni, insultând spiritul, ce se exprimă în această limbă. — Să vedem acum, cum se exprimă capul bisericii ortodoxe, care se zice, că este reprezentantul lui Isus Christos.

Eată conținutul scrisorii Patriarhului ecumenic Ioachim III. (dată către) arhiepiscopul Pelagoniei (din Bitolia), datată 8 Decembrie 1879 sub nr. 7898 al protocolului:

„Prea Sfinte Metropolit al Pelagoniei și prea venerabil exarc al Macedoniei superioare, frate în Sfintul Spirit și conliturghisitor cu smerenia mea, din partea Domnului har și pace pentru Sfinția Văastră.

„Prin scrisoarea noastră patriarhală și sinodală, cu data din 30 Decembrie trecut v'am înștiințat confidențial, că de curând s'a format la Bucuresci o societate cu numele „Macedono-Română”, și în același timp am atras atențiunea sfinției văstre asupra unor articole ale statutelor sale organice și v'am recomandat discrețiune. Asemenea prin scrisoarea noastră patriarhală v'am încunoscintat, că de curând am adresat un takrir Inaltei Porți.

„Prin acest takrir am pus afacerea sub ochii guvernului făcându-l, să întrevadă dis-

ordinile și pericolele, care amenință statul și biserica. I-am arătat asemenea necesitatea, ce este de a atrage atențiunea și îngrijirea guvernatorilor generali și printr'înșii aceea a subguvernantilor, ast fel că cu concursul arhiepiscopilor, frații nostri în Isus Christos, direcțiunea școlilor, a bisericilor și a altor stabilimente publice să nu fie încredințată în mâni străine. În urma acestui Takrir înalta Pörtă a dat instrucțiunile și ordinele necesare. Ast fel fiind, credem foarte folositor de a recomanda Sfinției Văstre, să lucrați la trebuință de acord cu autoritățile locale și să vegheați așa, în cât biserica să fie la adăpost de cele mai mici lucrări ale Propagandei române. La trebuință Sfinția Văastră poate cere instrucțiunile și ajutorul marelui bisericii. Mărirea lui Dumnezeu și nesfârșita sa bunătate să fie cu Sfinția Văastră.”

Omeni rătăciți, este acesta un motiv pentru anatema, și pentru ce un ast fel de procedeu? Nu este natural, că fie care națiune are limba sa, cum fie care om are limbajul său, și ar putea Dumnezeu să iubescă sau să prefere limba greacă și nu alt dialect. Este imposibil, căci atunci am cădea în egoismul Ovreilor, cari credeau, că Iehovah iubia numai Ovrei, în cât se distruge infinitatea și imensitatea puterii divine, și că Dumnezeu devine egoist, fanatic, ceea-ce este imposibil, ast fel că păcatul cade asupra capetelor lor și nu asupra capetelor Valachilor, de ore ce ei din aceste mijloce insultă existența celui suprem și întrebuințază misiunea lor apostolică ca organul dorințelor lor, și în loc să urmeze calea trasă de Mântuitorul nostru Isus Cristos s'au rătăcit și fiind basați, că au puterea supremă asupra spiritelor omenilor întrebuințară această putere, ca să-și satisfacă gelosia lor, devenind în loc de apostoli pentru răspândirea adevărului, organele banului. — Ast fel fură patriarhii din Fanar corupți prin aurul Grecilor fanatici, éra nu și inteligenți, că nici un om inteligent

instruit, de ori care națiune ar fi, nu s'ar putea servi de ast fel de mijloce și să voască a distruge binele altuia.

Păstorul creștinătății, impuls de favorurile Fanarului grec și egoist, comise cea mai teribilă crimă și păcat neiertat, de ore ce voi, să înghită un popor întreg, răpindu-i limba sa proprie, care este viața lui.

Acești omeni fără remușcare, fără sentimente nobile, fără să aibă vre o idee asupra țintei omului și umanității, stigmatizară pe apostolii națiunii valache ca trădători, ca eretici. Și de la cine porniră toate acestea? Din partea acelor, cari în loc să practice virtutea și să urmeze legile ei, ei călcară totul în picioare, ca să îndeplinescă gusturile și capriciile lor zădarnice, temându-se, să nu pirdă influența asupra ignoranței, pe cum favorul Grecilor bogăți și fanatici. Ast fel că uitând datoria lor apostolică, deveniră călăii unei națiuni născunde, fără să judece, că există o lege divină, care îi va pedepsi, care nu va considera apărarea lor de cât ca o probă a crimei lor, căci cum se vor justifica acești omeni în fața judecătorului suprem zicând, că împedecară o națiune, să se desvolteze, să se sacrifice pentru progresul umanității, étă crima. Și când creatorul le va zice: Păcatele văstre puse în platanele balanței vor cântări mai mult, de ore ce simoniile văstre, defectele văstre și întreaga văastră conduită este condamnabilă, în timp ce crima lor este virtute și nu păcat, căci omul trebuie să desvolteze facultățile lui intelectuale, și facultățile se desvoltă prin instrucțiune, înse voi ați împedecat instrucțiunea. Facultățile intelectuale au ca organ al expresiunii lor cuvântul, și voi ați împedecat cuvântul, prin care cine va se exprimă, și după cum fie care are limbajul său, ast fel fie care națiune are limba sa proprie, și voi o ați oprit-o, ca să puteți reuși în proiectele văstre infernale și să-i

voit, să miröse obusurile, cari treceau preste capul lui, fără a-l atinge. Ast fel s'a împlinit într'însul, ceea ce ângerul Domnului zisese către Gedeon: „Domnul este cu tine, cel tare cu puterea.”

După această nouă faptă eroică, pentru care fu decorat cu coróna de fer cl. II., și după o carieră militară atât de strălucită, baronul Urs s'ar fi putut retrage pentru tot de una din viața publică, căci gloria câștigată patriei și nămului său era destul de mare, pentru ca și fără alte merite numele său să fie pronunțat cu respect, pietate și recunoscintă.

Înse iubirea lui de neam nu l-a lăsat, ca și cu el să se întimple așa, cum se face cu stégurile, pe cari după ce au fost spin-tecate și rupte în război, le atrnâm de boltitura unui museu, pentru ca să ne mândrim cu ele.

Acastă iubire a fost cu mult mai mare, de cât să-l lase, să rămână în odihnă, și să nu-i inspire încă ideile mărețe și să nu stîrnescă într'însul putere neînfrântă spre a le realiza.

Cum s'ar fi putut răbda, să petrecă restul vieții în neactivitate bărbatul acela, care în adunarea grănițerilor de la Orlat ținută în 11 Septembrie 1848 pretindea energic: „Tot Românul să aibă același drept ca ori ce cetățean al fie cărei alte națiuni, asemenea și națiunea română să aibă aceleași drepturi ca ori ce alte națiuni ale monarhiei austriace?”

Cum s'ar fi putut stîmpăra zelul aceluia, care încă ca locotenent alerga în 1848 în lagărul Românilor de la Blaș și Teiuș spre a primi din mâinile lui Avram Iancu 1600

ficiori volnici pentru a-l inrola în armata Maiestății Sale și a lupta cu ei pentru tron și pentru drepturile imprescriptibile ale Românilor?

Un ast fel de bărbat nu putea, să-și închie cariera militară fără a se pune din nou în serviciul națiunii sale cu totă căldura inimii sale și cu tot devotamentul sufletului său nobil.

De aceea vedem, că nici un moment important din viața noastră culturală, socială, economică, biserică și națională nu se pôte despărți de numele lui Urs.

La Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român îl vedem între membrii fundatori și într'o lungă serie de ani în comitetul ei. Și dacă cine va s'a interesat de cea mai importantă creațiune a Asociațiunii, de școla civilă de fete, cine altul a arătat atâta interes desinteresat ca baronul Urs, sub a cărui ochi ageri și controlă severă s'a aședat fie care pētră din pomposul edificiu?

Istoria celui mai mare institut român de credit și economii „Albina” dedică o pagină foarte frumoasă meritelor, ce și-le-a câștigat marele defunct pentru înființarea acestui institut, în a cărui direcțiune a fost timp îndelungat.

Când biserica era în pericol spre a fi înjugată din nou sub iurisdicțiunea altei biserici din patrie, baronul Urs alergă lângă baronul Pop la Alba Iulia spre a protesta în contra încercărilor nouă de așuprire și a cere, ca provința mitropolitană gr.-cat. de Alba Iulia și Făgăraș să rămână independentă de ori ce altă biserică din patrie și să-și aibă autonomia sa proprie și deplină.

Între ilustrii bărbați, cari constituiesc consiliul de direcțiune al grandioasei fundațiunii Șuluțane, ocupă postul cel mai de frunte, de vicepreședinte, și promovă cu sfatul său înțelept și energia sa neobosită scopurile ei umanitare, culturale și religioase.

Întors de pe câmpul de război pe teritoriul primului regiment român de grănițeri, unde servise cu onore în tinerețele sale, toate puterile sale trupești și sufletesci le puse în serviciul unei cauze mari naționale și culturale: de a preface vastul ținut mărginaș din sudul Ardealului, care odinioară răsuna de zăngănitul armelor grănițeresci, într'o grădină încântătoare, a cărei pomii să rodescă sciință și cultură națională nămului românesc. Cine ar putea spune, cât a trebuit să alerge și să lucre și de câte ori să arunce în cumpănă tot pondul gloriilor sale militare, pentru ca să pôte câștiga națiunii fondul de montură al foștilor grănițeri, ca dintr'însul să pôte susține zeci de școli românesce? Aceste școli i-au fost mai scumpe de cât lumina ochilor, și în decurs de 25 ani nimic nu a cruțat, pentru ca să le vadă pe cel mai înalt nivel, la care pôte să ajungă școla populară. Când invidia și intoleranța și-a îndreptat săgețile sale veninoase și în contra acestor institute naționale, peptul de oțel al baronului Urs a primit cu curaj neînvinș și acest atac, ast fel în cât toți am vădut cu uimire, că nici chiar forța fizică nu a fost în stare, să-i smulgă din mână aceste mărgăritare naționale. Și dacă în această luptă nu ar fi intervenit un factor, de care nimănu nu-i este iertat a se atinge, și înaintea căruia tot capul trebuie să se plece cu omagială supunere, altă putere omenescă nu s'ar fi aflat, care să învingă pe eroul culturii

țineți în obscuritate și ignoranță. Voi ați făcut această, ca să stirpiți o națiune întregă, fugiți, omeni păcătoși și criminali, dispăreți dinaintea mea, că voi ați distrus puterea mea, făcându-mă egoist și fanatic ca voi și după opiniunile voștre.

Clerul iritat ast fel de cei mai mari începu să persecute pe Valachii și să-l împedeze în misiunea lor. Acum să vedem, cum episcopii ordonă laicilor.

„Prea onorați părinți, onorabili primați și notabili din Copeși, orașel din diecesa noastră. Sosit de cât va timp din Crușova la Bitolia, am aflat, nu fără mirare, că de cât va timp cântați românește în biserică, și nu știu, dacă cine va v'a permis această. La început nu ne venia, să credem, că ați putut să o faceți fără scirea noastră, căci știți, că un ast fel de act este contra principiilor și legilor eclesiastice. Mai în urmă am aflat în mod pozitiv, că se cântă în românește la ambele strane din biserică, și că de mai multe ori apostolul a fost citit în românește în mijlocul certurilor. Pentru întâia și ultima dată vă scriem astăzi în această privință. Vă facem cunoscut deci, că sub nici un cuvânt și în nici un fel nu trebuie să cântați nici să citiți apostolul în românește. A fară de această, spre a se înlătura ori ce scandal și ori ce certă ordonăm preoților, să cetască ei înșiși apostolul, și hotărîm, ca să fie răspunzători de acestea. Dacă cineva după primirea acestuia va avea cetezanța a contraveni ordinelor mele, lucru ce nu îndrăznim a crede, va fi pedepsit cu asprime și împreună cu dînsul și tulburătorii, și în acest scop vă vom chema mai întâiu la Bitolia spre a ne face cunoscuți pe autorii acelor nelegiuiri. Cu toate acestea am crezut necesar a vă scrie mai înainte și a vă sfătui părintesce, să vă abțineți de a face lucruri, al cărora rezultat, nu trebuie să vă îndoiiți, nu pôte fi de cât nenorocit pentru

naționale. A trebuit înse, să se plece și el înaintea acestui factor, dar în momentul acela inima i-a fost săgetată de o durere negrăită, care îl aruncă în mormînt.

În mormînt? — Nu! Tu vei fi pururea între noi nu numai prin o vecinică amintire a virtuților tale, a gloriilor tale militare și a meritelor tale pentru neam, ci și prin o lucrare continuă, reală și binecuvîntată, ce o îndeplinești prin fundațiunea, ce ai lăsat-o pentru creșterea fiilor și fiicelor române. Acești fii și fiice vor aminti din neam în neam numele tău, care se va perpetua în chipul acesta mai nobil și mai strălucit, de cât dacă ai fi fost fericit, ca iubita ta soție Laura să nu trecă la altă viață în data la zece luni după cununia întimplată în 21 Ianuarie 1860.

Privind la mormîntul tău, în peptul fie cărnii Român se va trezi suvenirul virtuților tale consacrate onorului, datorinței, patriei și națiunii, și ni-se va păre, că ne șoptesc pururea, cum trebuie să fim, ca să fim, cum trebuie.

Ochii nostri se vor înălța apoi spre cer, și te vom privi în societatea eroilor nemulului nostru, între binefăcătorii lui cei mai aleși, între purtătorii culturii naționale, cari au lucrat cu abnegațiune pentru scoterea poporului nostru din întunerecul nesciinței. Nu ne îndoim, ca Dumnezeuul milelor și îndurărilor, care te-a binecuvîntat cu calități eminente, te-a condus și scutit în războie, te-a făcut vrednic de gloria pămîntescă, nu va răsplăti faptele tale nobile și cu fericirea cerescă, mai virtos când un arhieru evlavios te binecuvîntă și te deslăgă, și când un popor întreg rostese rugăciuni ferbinți, pentru ca să ți-se așeze sufletul, unde toți dreptii se odihnesc. Amin!

voi. Convins, că vești primi mustarea, ce vă facem astăzi cu privire la menționata afacere, și că nimeni nu se va împotrivi, și dacă vre unul va face ceva, cei alalți îl vor denunța vicariului nostru episcopal și natabililor, vă dorim, în așteptarea unui grabnic răspuns, sănătate bună și iubire între voi.“

Semnat: Părintele vostru în Isus Christos Alexandru, arhiepiscop de Prespa.

„Magyarország“ și federalismul. — E adevărat eveniment a puté ceti în foii magiare păreri corecte și netendențioase fie despre referințele etnice ale Austriei, fie despre ale noastre. Se întimplă înse, că și nebunii șovinismului să aibă câte un moment lucid, când ved lucrurile, cum sînt într'adevăr, fără să le privească prin pisma șovinismului magiar. Dar durere, ast fel de momente lucide rar se ivesc. Pe semne bóla a ajuns într'un stadiu atât de înaintat, în cât nu se mai pôte cura de cât cu mijlocele cele mai drastice.

Bartha Miklós, politician fruntaș magiar, care încă suferă de paroxismul șovinismului, a avut nu de mult un moment de luciditate, căci alt cum nu ne putem esplica cele scrise de dînsul în nrul din 12 Sept. a. c. despre federalism.

Noi eram dedați a ceti în foile magiare, că federalismul, care câștigă în Austria din ce în ce tot mai mulți aderenți, însămnă descompunerea, dismembrarea, slăbirea totală a monarhiei, când de o dată vine Bartha și ne spune, că prin federalism se va renasce și întări monarhia austro-ungară.

Dar să revenim la articolul publicat în „Magyarország“.

Încercările de a împăceni pe Germanii cu Slavii n'au succes. Tendenta de separatism național devine tot mai pronunțată, pretenșiunile autonomiste tot mai mari, lupta națională tot mai înverșunată, în cât pacea internă a Austriei pare a fi serios amenințată, dacă nu se va afla o modalitate de a împăceni diferitele națiuni. Acestui proces de dezvoltare nu i-se mai pôte pune stavilă. El înainteză cu o putere elementară sdrobind tot, ce i-ar sta în cale. „Nici înțelepciune politică nu ar dovedi punerea de pedeci măiestrite, pentru că Austria unitară din punct de vedere al intereselor poporului nu a prea avut titlu la viață.“ (Dar Ungaria unitară, din punct de vedere al intereselor poporului, ce o constituie, are mai mare titlu la viață, de cât Austria?) Unitatea Austriei pân acum s'a putut justifica din punct de vedere al politicii familiei domnitoare, acum înse interesele dinastiei s'au contopit cu interesele poporului. Acești doi factori, domnitoriul și poporul, crează legile. Miliția are scopul și datorința de a apăra de o potrivă dinastia și poporul. Mai înainte tronul era puternic prin subtragerea puterii de la popor, acum înse tronul devine cu atât mai puternic, cu cât poporul își pôte desvolta în mai mare măsură forțele sale interne. Atunci avea înțeles Austria unitară, acum înse nu mai are.

„Pentru ce nu a intrat națiunea magiară în Reichsrath? Pentru că și-a temut individualitatea sa de stat. Dar ce e rău pentru noi, nici pentru alții nu e bun. Împreunarea e mutilare. Contopirea e nimicire. Dimpotrivă independența e întărire. Dacă sînt la oaltă aceste diferite rase, slăbesc, pentru că se sfășie împrumutat. Dacă sînt

separate, se întăresc, pentru că nu se luptă, ci emulează.

„Acum, când din cauza centralisării însușirilor de rassă nu li-se satisface, graviteză încóce și încolo.

„Slavul ochesece încóce, Germanul încolo. Vor să scape din visuina comună, de aceea trag în tóte părțile. Fiind că nu se află bine în Austria, se doresc în alte părți. Dar dacă aici s'ar simți fericiți, n'ar avea cauză a-și cerca viitoriul în întreprinderi nesigure. Dacă nisuințelor de rassă li-se satisface, se reîntorc la lucrul zilnic, și se restabilește pacea. (Fiat applicatio și la noi!)

„Poporul îndestulit e mai bun soldat și cetățan mai credincios. Prin urmare mai vînjos în război și de mai mare încredere în timp de pace. Țerile devenite tari prin liberă dezvoltare vor forma un stat confederat puternic.

„Principiul național s'a ridicat la conștiință de rassă. De această trebuie să se țină cont. Acest tinăr viguros nu pôte fi arestat sub masă, ca un copil plângător. (Avis lui Bánffy!)

„El are deja pretensiuni foarte serioase.

„Prin satisfacerea acestor pretensiuni monarhia Habsburgilor întră pe o cale de cea mai mare importanță istorică. Ea va fi centrul, spriginul, factor de dezvoltare pentru viața liberă a rasselor mici.“

Declarațiunea Dlui P. Cosma. — Domnul P. Cosma directorul executiv al „Albinei“ în numărul 94 al „Telegrafului Român“ din Sibiu se ocupă de cele scrise de noi la loc de frunte în numărul 37 al „Unirii“ și declară, că nu este adevărat, ceea ce am scris noi acolo, că adecă „acei oficiali ai „Albinei“, cari nu de mult au voit, să bage în direcțiune pe un Român, care din întimplare e greco-catolic, au fost amenințați cu cercetare disciplinară“.

Pe lângă tot respectul și stima, ce o avem față cu domnul Cosma, sîntem siliți în interesul adevărului a susține tot, ce am zis în pasajul citat din „Unirea“, pe care îl întregim acum cu adevărul și mai trist, că respectivii oficiali pentru motivul arătat nu numai au fost amenințați cu cercetare disciplinară, ci au fost și trași la cercetare disciplinară. Faptul acesta este de notorietate publică așa, că toți omenii serioși din Sibiu se miră, cum s'a putut scobori așa de jos domnul Cosma, în cât să-l nege.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

După ce conferințele lui br. Bánffy cu fruntașii Sârbii nu au dus la nici un rezultat, Bánffy a ținut Duminecă o consultare cu episcopatul sârbesc. Episcopii cauza rēului o află în în sistemul electoral, care nici nu corăspunde canónelor. La propunerea episcopului Nicolici, care e de părere, că pe lângă bunăvoință și cedare de ambele părți se pôte ajunge la o înțelegere, s'a comis patriarhului, să concheme însuși la o conferință pe fruntașii tuturor partidelor.

Roma.

În zilele trecute Sînția Sa Leo XIII a primit în audiență pe Msgr. Huayek vicariul patriarhiei Maroniților și pe Msgr. Bonetti delegatul apostolic din Constantiuopol. Ambii au raportat despre

starea miseră a bisericii în Orient. Turburările Armenilor și războiul greco-turcesc au produs sguđuirii extraordinare și în biserica catolică din Orient.

„Pol. Corr.” desminte scirea, că Papa ar pregăti o enciclică, în care ar încuraja în tendențele lor pe social-cresťin. Papa tot de una s'a purtat cu rezervă față de acest partid.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La marile manevre ținute din 13—16 a. c. la Totis a asistat și Wilhelm II împăratul Germaniei ca oște al Majestății Sale Monarchului nostru. Presa magiară consideră venirea împăratului Wilhelm în Ungaria ca o distincție deosebită a Magiarilor. La Pesta s'a făcut mari pregătiri spre primirea împăratului Wilhelm.

Austria.

În 9 a. c. s'a ținut consiliu de miniștri sub presiunea împăratului, în care s'a statorit, că parlamentul se va deschide în 23 a. c. Poziția guvernului Baden pe zi ce merge se întărește. După ce diversele grupuri naționale germane, pe cum și catolicii i-au asigurat concursul lor, în timpul din urmă și marii proprietari conservativi din Boemia s'a declarat de aderenți ai cabinetului. Cine cunoște marea influență a principilor Schwarzenberg și Windischgrätz și a contelui Fr. Thun, ușor va înțelege, că în acest partid a câștigat Baden un sprigin foarte puternic.

Turcia.

Din Constantinopol se raportează lui „Pol. Corr.” că mișcarea panislamitică, care e promovată cu mare zel de cercurile normative turcesci, face progres sigur. Presa turcescă, întru cât poate, spriginesce mișcarea prin publicare de articoli corăspunđători și prin informațiuni. Revoltarea unor seminții mohamedane în contra domniei engleze în India încă se exploatează în direcțiunea acăsta. Ziarul aulic „Malumat” publică o adresă, ce a trimis-o Sultanului Mohamedanilor din Kurrachee din India din incidentul învingerii asupra Greciei. Ei zic, că poporul lor, de și la aparență stă sub domnia Angliei, în fapt cu trup cu suflet e al padișahului. Turcii tineri încă lucră pentru realizarea ideilor lor liberale.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor gr. cat. din ținutul Hațegului.

În ziua de 12 Septembrie s. n. c. și-a ținut acăstă Reuniune adunarea sa generală a VIII-a în biserica gr. cat. din Hațeg asistând ca oșteți o frumoasă cunună de domni și dăme dintre inteligența română din Hațeg și jur. După terminarea serviciului divin P. O. D. Nicolaș Nestor vicarul Hațegului ca președinte prin o vorbire măduosă și însuflețitoare espunând pe larg marile folose ale Reuniunii pentru cultură, ăra-ale culturii pentru omenime și în special pentru poporul nostru, și făcând un precălduros apel pentru spriginirea și îmbrățișarea Reuniunii de către toți factorii competenți deschide adunarea generală la ărele 11 a. m.

Cetindu-se apelul nominal al membrilor cu durere se constată, că sînt de față numai 22 membri.

După acestea adunarea a decurs în ordinea următoare:

I. S'a trimis o telegramă omagială Ilustrității Sale Dr. Demetriu Radu, episcopul Lugosului.

II. Notarul Ștefan Țarină cetesece raportul comitetului central, din care ca mai momentose estragem: a) Că averea Reuniunii se urcă la suma de 627 fl. 21 cr. b) Că biblioteca Reuniunii numără preste 130 de tomuri. c) Că Reuniunea are 12 membri fondatori și 48 membri ordinari, și că mai sînt preste 80 preoți și învățători, cari în sensul statutelor sînt obligați a se face membri ai Reuniunii.

III. Cassarul Nicolae Trimbițoniu cetesece raportul despre starea cassei, din care se constată, că sînt 164 fl. taxe restante.

IV. Vicepreședintele și bibliotecarul Reuniunii dl Paul Oltean raportează despre bibliotecă, pe sama căreia s'a mai procurat în anul acesta Enciclopedia română și Istoria Transilvaniei de Bariț.

V. În comisiunea pentru cenzurarea raportului comitetului și a bibliotecarului se aleg domni Demetriu Măniuț, Dionisiu Dobrea și Pompeiu Dariu; în comisiunea pentru cenzurarea raportului cassarului se aleg domni Paul Oltean, Mihai F. Iubaș și Ștefan Berinde; ăr în comisiunea pentru înscrierea de membri noi și incassarea de taxe se aleg domni Ioan Micșa, Petru Paveloiu, și Samuil Popescu.

VI. Comisiunile esmise pentru cenzurarea raportelor raportează, că aș aflat tôte în regulă, în urmarea căreia adunarea generală dă absolutoriu atăt cassarului cât și bibliotecarului.

VII. Se încinge o vie discuție asupra procedurii de observat în cauza absențelor școlare, după care ca conclus adunarea generală enunță, că fie care să se țină strîns de regulamentul comitatens din vigore și de statutele diecesane scolastice, ăra antistiile comunale să fie provocate a nu amăna cu lunile, ba chiar cu anii incassarea pedepselor croite în bani.

VIII. Dl Paul Oltean cetesece o prea interesantă și instructivă disertațiune despre spiritul de curățenie și sentimentul estetic în familie și în școlă și dezvoltarea acelor.

IX. S'a inseris de membru fondator al Reuniunii Sp. D. Mihail Bontescu, avocat în Hațeg, ăr de membri ordinari domni Corneliu Iubaș și Teofil Tustean preoți, și Avram Zsidav învățător; mai târziu s'a inseris de membru fondator și Sp. D. Dr. Gavrilă Suciă avocat în Hațeg, și s'a incassat 29 fl. taxe.

X. S'a votat budgetul anului viitor.

XI. Adunarea generală viitoare se va ține în Puț.

XII. Pentru ținerea lecțiilor practice de model și pentru cetirea disertațiilor la adunarea generală viitoare se designă domni Avram Zsidav din Romos, Ioan Drăgan din Bărbăteni superiori, Demetriu Măniuț din Bouțarul superior și Augustin P. Bociat din Bucova.

XIII. Domnul cassar și primul notar al Reuniunii Nicolae Trimbițoniu abzice de postul de cassar și notar. Adunarea generală cu regrete primesce abzicerea și exprimă

domnului Trimbițoniu cea mai sinceră mulțămintă pentru serviciile și sacrificiile aduse până aci ca unul dintre primii factori și întemeiători ai Reuniunii.

XIV. De cassar și prim notar se alege Ștefan Țarină, ăr de notar al II lea Mihai F. Iubaș.

XV. Președintele mulțămind celor prezenți pentru participare și conlucrare la agendele adunării declară adunarea generală de închisă la ărele 2 d. a.

La 3 ăre d. a. a urmat prânzul comun, în decursul căruia ca un torinte puternic a năvălit seria toastelor care de care mai însuflețite. Mai ales instructive aș fost toastele domnului președinte, a domnilor advocați Bontescu și Dr. Suciă, a domnului Vlad cand. de avocat, a domnului Oltean vicepreședinte, a domnilor Trimbițoniu, Măniuț, Iubaș etc. Ștefan Țarină a declamat o poesie. La fine dl avocat Bontescu a dăruit pe fie care participant cu 1 sticlă de vin.

Bogați în esperințe și amintiri plăcute ne-am întors fie care la ale sale.

Țarină.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Preotul nostru din Alămor Alesiu Lazar a cumpărat pe sama bisericii un potir de argint suflat cu aur cu tôte cele aparținătoare, în preț de 40 floreni.

Înmormintarea lui Iosif Hossu s'a sevârșit Duminică în 5 Septembrie în comuna Giulatec din comitatul Coșocnei în prezența unui public foarte numeros. Ceremonialul funebral l-a îndeplinit Rsmul preposit Ioan M. Moldovan asistat de Rsmul A. Bene canonic, dr Fabian profesor în Gherla, apoi de preoții din Giulatec, Gădălin, Ghirișul român și alții. Rămășițele pămîntesci ale defunctului aș fost binecuvîntate în biserica cea nouă din Giulatec, a cărei ridicare în parte mare e meritul repausatului, și de acolo aș fost transportate în cimiteriul comun, unde se așă și cripta familiară. La înmormintare a asistat ca reprezentant al Escelenței Sale Dnș Mitropolit din Blaș Ilustritatea Sa domnul vice-colonel Iuliu Mihályi de Apșa, ăr curtea de comptabilitate a statului a fost reprezentată prin patru delegați.

† David Br. Urs. În mormintarea eroului de la Lissa sevârșită Duminică la ărele 3 d. a. a fost vrednică de el și de faptele lui. A pontificat însuși I. P. S. Sa Mitropolitul Victor asistat de I. M. Moldovan și Sim. P. Mateiu canonic, I. V. Rusu și Dem. Cutean protopop și de preoții Coman din Vestem, Togan din Sibiu, Decii din Orlat și Ghișoiu din Vizocna și de diaconii Dr Vas. Hossu și A. C. Domșa. După binecuvîntarea osemintelor făcută la locuința repausatului conductul a plecat precedat de musica orăsenescă până la biserica noastră, în curtea căreia s'a deplinit prohodul. Până aci aș însoțit conductul o companie de infanterie și două baterii de artilerie, cari la sfârșit aș dat cuvenitele salve. Decorațiunile erau purtate pe o perină de catifea de cătră un sergent de infanteterie, ăr sabia și pălăria de colonel erau puse pe cosciug. La sfârșitul ceremoniei religioase secretariul mitrop. Dr Aug. Bunea a rostit un prea frumos panegric. Un public nenumărat fără deosebire de neam și lege a ținut, să fie de față la înmormintarea neultatului baron, care prin faptele sale de binefacere și-a ridicat un monument vecinic.

Cas de mărte. Ioan Pop, paroch și protopop, gr. cat. român de Cherelș, asesor consistorial al dieceselor române Oradea-Mare și Lugos, a repausat în 30 August 1897 în anul al 59-lea al etății și al 34-lea al preoției sale.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

II.

Ridicarea mânilor și „Împérate cerese”.

„Diaconul: Împérate cerese, Mângăitoriule, Spirite al adevărului, carele pretutindenea ești, și toate le plinesci, vistierul bunătăților, și dătătorul de viață: vino, și te aședă întru noi; și ne curățește pe noi de totă spurcăciunea, și mântuiesce, Bunule, sufletele noastre.”

Pe cum ne spune rubrica tipicală însăși, rugăciunea acésta, ca și cele ce urmăză până la Eschemarea „Că a ta este”, are să o rostescă diaconul, dacă este, érá dacă nu este, atunci să le rostescă preotul ca și aprópe în toate cele alalte casuri.

În s. liturgie nu se spune, cu ce gest are diaconul ori preotul, să însoțescă rugăciunea acésta. Defectul acesta îl suplinese înse obiceiul general al bisericii noastre. El ne spune adecă, că diaconul ori preotul, când rostescă rugăciunea acésta, să țină mâinile ridicate așa, cât să imiteze pe Mântuitorul, cum era întins și animat pe lemnul crucii. Aci ni-se îmbie deci prilejul de a grăi ore ce și despre ridicarea acésta a mânilor, carea se mai repeșce încă de vre o câte va ori în liturgia noastră.

Ridicarea mânilor pe timpul rugăciunii se întemeiează pe legea firii. Ea va să exprime într'un chip sensibil dorul sufletului de Dumnezeu și înălțarea minții și a inimii la Dumnezeu. Mai de parte după cum diferesc cuprinsul rugăciunii respective, ridicarea mânilor exprimă dorința de a afla ascultare la Dumnezeu și ajutoriu de la el ori bucuria, mulțămirea și iubirea, de care e cuprinsă inima celui ce se roágă. Pe cum am zis, ridicarea acésta a mânilor pe timpul rugăciunii își are temeiul în legea firii, și de aceea urmăză éráși firesce, că nu creștinii au fost aceia, cari au deprins-o mai întâiu. Romanii și Elinii păgâni încă-și ridicau mâinile, când se rugau zeităților (Vergiliu: „tendit ad sidera palmas”). În L. V. cel ce se ruga, încă își ridica mâinile spre ceriu. Așa cetim în II Moisi 17, 8 urr.: „Și a venit Amalic și bătea pe Israil în Rafidin. Și a zis Moisi lui Isus: Alege ție bărbați tari, și ieșind stăi împotriva lui Amalic mâne, și étă eă voiú sta pe vârful muntelui, și toégul lui Dumnezeu în mâna mea. Și a făcut Isus, după cum l-a zis Moisi lui, și a stătu împotriva lui Amalic, érá Moisi și Aron și Or s'au suit pe vârful muntelui. Și a fost, când ridica Moisi mâinile sale, biruia Israil, érá când slobodăia mâinile, biruia Amalic.” La III Împ. 8, 22: „Și a stătu Solomon înaintea feței altariului Domnului în préjma a totă adunarea lui Israil, și și-a tins mâinile sale la cer zicând: Dómne Dumnezeul lui Israil șcl.” Se amintesc în L. V. ridicarea și întinderea mânilor, mai ales unde e vorbă de rugăciune în necasuri mari, așa dară de rugăciune intensivă. Ps. 27, 2: „Audi, Dómne, versul rugăciunii mele, când mă rog cătră tine, când ridic mâinile mele cătră biserica cea sfintă a ta.” Ps. 87, 10: „Strigat-am cătră tine, Dómne, în totă ziua, întins-am cătră tine mâinile mele.” La Isaie 1, 15 cetim: „Când veți tinde mâinile vóstre cătră mine, întorcevoiú ochii mei de cătră voi, și de veți înmulți rugăciunea, nu voiú asculta pe voi.” Legea paralelismului poetic ne spune, că în cele din urmă trei citate ridicarea sau întinderea mânilor se identifică cu rugăciunea intensivă. Însemnarea simbolică fundamentală a întinderii acesteia a mânilor e deci înălțarea minții la Dumnezeu sau rugăciunea.

E probabil, că Mântuitorul încă se obiceiua a însoți rugăciunile sale cu înălțarea mânilor, pe cum scim, că le însoția și cu alte acțiuni esterne simbolice (Io. 11, 41: „Isus și-a ridicat ochii în sus și a zis: Părinte, mulțamescu-ți, că m'ai ascultat”; Mt. 26, 39: „Mergând puțin a cădut pe fața sa rugându-se și zicând: Părintele meu, de este cu putință șcl.”). Pe cruce scim, că și-a întins mâinile. De aceea în ridicarea și estinderea mânilor cu prilejul rugăciunii creștinii deja pe timpurile cele mai vechi ale bisericii voiaú, să imiteze pe Christos, cel ce s'a jertfit pe sine și s'a rugat pe cruce cu mâinile întinse. Deja pe timpurile Apostolilor găsim urmă despre obiceiul acesta al creștinilor. Așa serie s. Paul la I Tim. 2, 8: „Voesc dară, ca să se roége bărbații în tot locul, ridicându-și mâinile curate, fără de mânie, și fără de indoire.” Tot asemenea mărturisesc despre vécurile celea dintăiu ale bisericii icónele cele multe de prin catacombe, cari înfățișează ómeni rugându-se cu brațele ridicate și estinse în forma crucii. Icónele acestea se numesc Orante. Tot asemenea mărturisesc și scriitorii creștini cei vechi. Tertulian scrie între altele: „Noi nu

numai le ridicăm (mâinile), ci le și estindem, și conformându-ne patimii Domnului, când ne rugăm, ne mărturisim lui Christos.”¹⁾

Dară ne putem închipui ușor, că prin ridicarea și estinderea acésta a mânilor pe timpul cultului dumnezeesc celui comun, când creștinii erau îndesuiți, ei puteau să se întimple a dese ori conturbări de ale cultului dumnezeesc, ba chiar și abusuri. De aceea affară deja Tertulian și s. Ciprian a fi de lipsă, să recomande creștinilor redicarea și estinderea moderată și modestă a mânilor.²⁾ Érá s. Ioan Chrisostom se și plânge asupra conturbărilor și abuserilor acelora. „Ai fi avut,” zice s. Ioan, „să rostesci cu frică și cu reverință gloriificare ângerescă și să dai cu cutrémur mărturisire Ziditoriului și prin acésta să ceri iertarea păcatelor: dară tu introduci aci moravurile mimicilor și saltătorilor aruncând în chip necuviincios mâinile, jucând cu picioarele și mișcându-te cu tot trupul. — Noi nici nu oprim glasul de laudă, ci glasul absurdității și cel necuviincios, mâinile înălțate în aer în zădar și cu îndrăznélă șcl.”³⁾ În urmăre a trebuit să se abróge pe încetul acest us așa, că în curénd numai persoanele liturgice mai însoțiaú unele rugăciuni din s. liturgie cu ridicarea și estinderea mânilor. Însemnarea sa simbolică referitoare la jertfa și rugăciunea de pe cruce a Mântuitorului întinderea acésta a brațelor și-a păstrat-o până în ziua de azi, într'u cât o deprind persoanele liturgice numai în s. liturgie, în acea repeșire sacramentală a jertfei de pe cruce, în care preotul se înfățișează ca reprezentant al Mântuitorului celui ce pe cruce s'a jertfit și s'a rugat cu mâinile estinse.

Érá ce privesce acum însăși rugăciunea „Împérate cerese” pusă și rostită aci la începutul Procomidiei, avem să mărturisim, că abia ar pute să se afle ori inventeze vre o altă rugăciune, carea la începutul sfintei liturgii să fie mai potrivită de cât rugăciunea acésta îndreptată cătră Dumnezeu Spiritul Sfint.

Observăm înainte de toate, că lucrările dumnezeesci esterne, adecă acelea, cari nu se referesc nemijlocit la raportul împrumutat al persónelor dumnezeesci, ci la zidirile lui Dumnezeu, după cum învață biserica, sînt comune celor trei persóne dumnezeesci. Nu Tatăl singur ori Fiul singur ori Spiritul Sfint singur, ci Tatăl, Fiul și Spiritul Sfint, singurul și nedespărțitul Dumnezeu e făcătorul cerului și al pământului, véduțelor tuturor și nevéduțelor.⁴⁾ „Credința catolică nu zice, că Tatăl a creat ore ce, și Fiul alt ceva, ci ceea ce a făcut Tatăl, aceea a făcut-o și Fiul, aceea a făcut-o și Spiritul Sfint.”⁵⁾ Căci „toate lucrările, cari provin de la Dumnezeu cu referire la făptură, se încep de la Tatăl, se desvóltă prin Fiul și se deplinesc în Spiritul Sfint.”⁶⁾

Dară și jertfa sfintei Eucharistii și în special chiar lucrarea, prin care pânea și vinul se schimbă în trupul și sângele lui Christos, e una dintre lucrările esterne ale lui Dumnezeu, și prin urmăre și ea e o lucrare, care se începe de la Tatăl, se desvóltă prin Fiul și se deplinesc în Spiritul Sfint. Așa ne învață și liturgiile răsăritene. În liturgia siră numită a s. Iacob fratelui Domnului găsim rugăciunea următoare: „Tatăl Domnului nostru Isus Christos, Părintele îndurării și Dumnezeule a totă mângăierea, care ședí de-asupra Cheruvimilor și ești laudat de Serafimii, înaintea căruia staú miile miriadelor de ângeri, înaltele și cerescile cete, care oblațiunile oferite ție într'u miros de bună mirésmă din darurile și produsele fruptelor te-ai îndurat a le sfinti și a le preface prin grația unuia născut Fiului tău, și prin pogorirea Spiritului Sfint șcl.”⁷⁾ În véțătura acésta o aflăm atinsă în trecăt și în cele alalte liturgii răsăritene.

Dară de altă parte aflăm tot din liturgiile răsăritene, că prefacerea eucharistică se ascrie în chip special Spiritului Sfint. Întruparea Fiului lui Dumnezeu fiind o lucrare a iubirii și grației dumnezeesci în s. Scriptură se ascrie Spiritului Sfint. Așa zice arhangelul cătră Preacurata Vergură: „Spirit Sfint va pogori preste tine, și puterea celui Preafnalt te va umbri. Pentru aceea și Sfintul, cel ce se va nasce dintru tine, se va chema Fiul lui

¹⁾ De orat. 14. V. și Apol. 30; Minuc. Felix Oct. c. 29.

²⁾ Tert. de orat. 17; s. Cipr. de orat. 6.

³⁾ Hom. 1. in Is.

⁴⁾ Conc. Lateran. IV. cap. 1. Denziger Enchir. ed. IV. 1865. p. 151. V. și Decr. Eug. IV. pro Jacobitis, Denziger l. c. p. 209.

⁵⁾ S. Aug. Tract. XX. in Joann.

⁶⁾ S. Greg. Niss. ad Ablabium.

⁷⁾ Eus. Rénaudot Liturgiar. orient. collectio ed. Paris. 1716. T. II. p. 39 ur.

Dumnezeu" (Luc. 1, 35). *Éra* ss. Părinți petrec cu mult drag la descrierea asemănării celei minunate, care se află între chiliuța din Nazaret, unde Dumnezeu „a căutat spre umilința servitorei sale“ dăruindu-o cu aceea, ca „pântecele ei să lucreze pe Dumnezeu mai lărgit de cât cerurile“, și între altariu, unde preotul „stă înaintea sfintei mese a Fiului lui Dumnezeu și lucră întru sfinție sfântul și preacuratul trup și prețiosul sânge al acestuia“. Și îndreptățirea acestei asemănări cine ar și pute să o nege? Spre a ilustra asemănarea aceasta ne provocăm la cuvintele frumoase ale s. Ioan Damascenul: „Cum va fi acesta, zice sfinta Vergură, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Răspunde arhangelul Gavriil: Spirit Sfânt va pogori preste tine, și puterea celui Preaînalt te va umbri. Și acum întreb, cum devine pâinea trupul lui Christos și vinul și apa sângele lui Christos? Îți zic ție și eu: Spirit Sfânt se revărsă preste ele și lucră, ceea ce trece preste limbă și minte.“¹⁾ S. Ioan Chrisostom a dezvoltat aceeași idee deja cu vécuri mai înainte continuându-o până la ieslele din Vetleem și zicând: „Acela-și trup al lui Christos, care l-au vădut magii zăcând în iesle, acela-și trup îl veți tu pe altariu; tu nu veți pe mama, carea-l ține în brațe, ci pe preotul stând înaintea altariului și pe Spiritul Sfânt sburând cu mare bogăție preste cele puse înainte.“²⁾ *Éra* s. Ciril din Ierusalim explicând epiclesa scrie: „Tot, ce a atins Spiritul Sfânt, e sfințit și strămutat.“ *Éra* când ajunge, să explice cuvintele „Sfintele sfinților“, zice: „Sfinte sînt cele puse înainte, în dată ce s'a adaus umbrirea Spiritului Sfânt.“³⁾

Și pe cum asemănă ss. Părinți ai răsăritului prefacerea eucharistică cu întruparea Cuvîntului dumnezeesc, așa fac și liturgiile răsăritului. În dialogul, care se dezvoltă în liturgiile noastre după Întratul cel mare între preot și diacon, preotul îndreptându-se către diacon zice: „Rogă-te pentru mine, împreună

¹⁾ De fide orthod. L. IV. c. 13.

²⁾ Ad I Cor. hom. 24. n. 5. ed. T. X. p. 218. V. și De beato Philogonio hom. 6. T. I. p. 498.

³⁾ Cat. 23. n. 6. și 19. V. și s. Efreim Adv. Scrutatores serm. 40.

servitoriile al meu.“ *Éra* diaconul răspunde cu cuvintele arhangelului și zice: „Spirit Sfânt va pogori preste tine, și puterea celui Preaînalt te va umbri.“¹⁾ Acelea-și cuvinte le rostesc poporul către preot în liturgiile s. Iacob.²⁾

Prefacerea pâinii și vinului în s. liturgie se ascrie deci Spiritului Sfânt „de viață făcătorul“. E de prisos a mai demonstra aci, cum s. biserică înțelege „viața“ acesta despre viața cea supranaturală a sufletului. De la Dumnezeu Spiritul Sfânt derivă biserică totă sfințirea și tot darul supranatural. *Éra* dar mai mare nu este ca acela, că Dumnezeu nutritoriul nostru se face și nutremîntul nostru. „Mare și înfricoșat lucru“ este lucrul preotului, când stă înaintea altariului, „mare și înfricoșat lucru chiar și puterilor ceresci“, pe cum zice prea adevărat preotul în s. liturgie. El se asemănă acolo aceea, ce e „mai onorată de cât Cheruvimii și mai mărită de cât Serafimii, carea pe Dumnezeu cuvîntul l-a născut“. *Éra* diaconul în lucrarea sa liturgică se asemănă lui „Gavriil celui ce stă înaintea lui Dumnezeu“ (Luc. 1, 19) și a adus pe pămînt scirea întrupării Fiului lui Dumnezeu. E deci lucru forte potrivit, dacă persoanele liturgice la începutul sfintei liturgii se rogă, ca Spiritul sfânt să vină și să se așeze întru ei, pe cum a făcut odinioară pogorîndu-se preste Preacurata Feciură. Și dacă s. biserică înainte de lucrarea aceasta înfricoșată îndreptă către toți credincioșii provocarea, că „să tacă tot trupul omenesc și să stea cu frică și cu cutremur și nimica pămîntesc întru sine să nu cugete“, cu cât mai virtos vor trebui să fie curății de totă spurcăciunea preotul și diaconul, când se asemănă Mariei și lui Gavriil, făpturilor celor mai curate ale lui Dumnezeu? Și dacă judecata lui își mănâncă și be, cel ce mănâncă trupul Domnului și be sângele lui cu nevredecie, cum să nu se roge preotul și diaconul, ca Spiritul Sfânt să le mântuască sufletele de judecata aceasta curățindu-i de totă spurcăciunea?

¹⁾ Liturgierul nostru are deci aci lipsă de îndreptare, fiind că se abate de la textul grecesc al liturgiei.

²⁾ V. Daniel Cod. liturg. T. IV. p. 104.

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Când se gândia une oria la cuvintele lui Ilderim, se minuna, că de unde își are Arabul informațiunile despre el. De la Malluch a bună samă că nu. Tot asemenea nu nici de la Simonide; interesul chiar contrar, ce-l avea Simonide, dora îi impunea, să tacă. Dora Messala să fie svonit ore ce despre el? Nu, nu; aci la Arabul o ast fel de descoperire ar fi putut să-i fie numai periculoasă. Tote presupunerile erau zădarnice; dară fie, cum va fi: de câte ori trebuia Ben Hur să renunțe la rezolvirea ghicirii, tot de una îl mângăia de altă parte gândul, că ori cine ar fi proprietarul tainei lui, el putea să fie numai prietinel lui și la timp potrivit se va și manifesta ca prietin. Încă puțin timp de așteptare, — încă puțină răbdare. Se pôte, că șeful îl va duce la deslegarea ghicirii; se pôte și aceea, că epistola grăbesce limpedea situației.

Și el s'ar fi și hotărît, să se liniștescă și să mai aștepte cu răbdare, dacă ar fi putut să credă, că Tirzah și mamă-sa încă îl așteptau între nisce împrejurări, cari să le însufle sperare tot așa de tare, — dacă cu alte cuvinte conștiința lui nu l-ar fi întimpinat cu imputări pentru ele.

Pentru ca să scape de imputările acestea, se preumbla de parte prin dumbrava de finci și se opri, acum pentru ca să privească la culegătorii de curmale, cari pe lângă totă sirguința sa totuși nu-și uitau, să-l imbie cu fruptele lor și să grăescă cu el, acum pentru ca să privească la paserile cele ce își

aveau culburile în arborii aceștia înalți, ori să asculte la albinele, cari sbura în jurul bôbelor crepate de multa dulcătă și umpleau spațul verde aurii cu zuzuitul aripilor sale.

Dară lângă lac se opri mai mult. La apa cu valurile ei cele licuritoare, cari păreau a fi pline de viață și de sentiment, nu putea să privească fără de a se gândi la Egiptena și la minunata ei frumșetă și la aceea, cum plătira ei preste lac, în vreme ce cântările și poveștile ei clarificară noptea; el nu putea să dea uitării farmecul firii ei, nu risul ei ușor, atențiunea ei răpitoare, mâna ei mică și caldă, care odihni pe cărmă sub mâna lui. De la ea pe sama gândurilor lui era numai un paș mic până la Valtasar și la lucrurile acele extraordinare, a căror martor a fost acesta, și cari nu putea să le explice nici o lege a naturii; și de la Valtasar ajunse Ben Hur curând la împăratul Îndeilor, pe carele omul acesta de omenie îl aștepta cu răbdare așa de neclătinată ca și o promisie sfântă. Aci gândurile lui se opriră, căci ele în tainele acestei persoane găsiu ore ce, ce corăspundea dorului lui de liniște. Pôte pentru că nimica nu ne e așa de ușor ca a combate o idee, ce nu e pe placul dorințelor noastre, respingea el explicarea, ce o dase Valtasar despre împărăția, ce avea să o întemeieze împăratul acela. O împărăție a sufletelor, — un cuget, care era aproape de nesuferit credinței lui celei saduceesci, — i se părea o idee, ce putea să iese numai dintr'o evlavie estravagantă și fantastică. O împărăție a Iudeei din contră era mai mult de cât închipuibilă; o împărăție ca aceasta esistase deja și putea să se nască érași, — adevărat că érași numai din cauza acesta. Și fala lui se simția măgulită, când își închipuia împărăția cea nouă cu teritorii

mai larg, cu putere mai mare și cu strălucire mai sublimă de cât cea veche, și pe împăratul cel nou mai înțelept și mai puternic de cât Solomon și mai pe sus de toate — pe sine în serviciul lui, trăind răsburării sale. În ast fel de dispoziție se întorse la corturi.

După ce trecuse prânzul, Ben Hur voină a se ocupa din nou porunci, să-i scotă căruța la lumina sórelui, și începu a o examina. Abia se pôte spune, cât de amănunțită a fost esaminarea asta. Nici o pârțicică a căruței nu o trecu cu vederea. Cu o satisfacție, carea o vom pricepe numai mai târziu, vedu el, că căruța e construită după model elin, care după părerea lui era de preferit celui roman în multe privințe; el era mai larg între rôte, mai scund și mai tare, și desavantajul greutateii mai mari îl egala cu mult preste măsură răbduria cea eminentă a cailor arabi. Fabricanții de căruțe gătia la Romani preste tot aproape numai căruțe menite pentru jocuri și jertfiau frumșei siguritatea, forme plăcute taria, pe când gustul acelora, cari se luptau pe Istm și în Olimpia pentru cunună, era încă și acuma stăpânit de căruțele lui Achil și a „regelui bărbaților“, cari erau menite pentru rășboi și pentru toate ostenelele lui cele crunte.

Apoi aduse cail, îi prinse înaintea căruței și-i mână la câmpul de deprindere, și acolo cercă oră după oră a-i deda, să alerge prinși la căruță. Când se întorse de sară a casă, éra era vesel și firm hotărît, să amâne toți pașii referitorii la Messala, până după ce va fi dobîndit ori va fi perdut pe arenă. Nu putea să renunțe la plăcerea de a da pept cu inimicul său în vedul a tot Orientul; nici prin minte nu-i trecea, că a fară de el doi vor pute să se mai insinue și alți rivali. Încrederea lui în reușită nu scia de margini;

în arta sa proprie nu se îndoia, și ce privia pe cei patru fugari, reușita i-se părea deplin sigură.

„Bage de samă, bage de samă! Ha, Antares—Aldebaran! Nu e așa, minunatul meu Rigel? Și tu, Atair, regele fugarilor. Óre nu are să se témă de noi? Ha, ha, dragii mei!”

Așa mergea în pauzele de popas de la un cal la altul și grăia cu ei, nu ca un stăpân, ci ca fratele lor mai bătrân.

După ce înoptase, Ben Hur ședea la intrarea cortului și aștepta sosirea lui Ilderim, carele încă nu se întorsese din cetate. Nu era nici nerăbdătoriu, nici cuprins de îndoială. Șeful îi va trimite cel puțin vre o scire, asta o scia. Întru adevăr, fost-a cauza îndestulirea cu prestațiunea cailor, ori recrearea, ce o produce o scaldă rece după ostenela trupescă, ori cina, carea o mâncase cu poftă escelentă, ori reacțiunea, carea ca un dar bun al firii urmăze în tot de una după vre o consternare, destul că tinérul era în o voe bună, carea era mărginașe cu fala. El se scia în mâinile provedinței, carea nu-i era mai mult inamică. În sfârșit auzi tropotirea unui cal iute, și sosi Malluch.

„Fiule al lui Arriū,” zise prietinos, după ce îl salutase, „șeful Ilderim te salută și te rogă, să incaleci și să vii în cetate. Te așteptă.”

Ben Hur nu mai întrebă, ci intră acolo, unde erau caii la măncarea lor. Aldebaran se apropia de el, ca și cum i-ar îmbia servițiile sale. Îl măguli, dară se duse mai de parte și-și alese alt cal, care nu se ținea de cei patru, căci pe ei avea să-i cruțe. Preste câte va clipe cei doi bărbați călăriau iute și în tăcere pe drum la vale.

La o anumită depărtare de la puntea către Seleucia trecură cu o luntre riul, călărira în un cerc larg mai de parte pe țermul drept, trecură apoi érași cu o luntre riul și intrară în cetate de către apus. Încunjurul a fost mare, înse Ben Hur găsi într'insul o precauțiune, carea a bună samă își va fi avut motivele sale.

Călărira la vale până la cheiul lui Simonide, și Malluch se opri din jos de pod în fața casei de mărfuri.

„Am ajuns la țintă,” zise. „Descalecă.” Ben Hur recunoscua locul.

„Unde e șeful?” întrebă el.

„Vino cu mine, eū te voi conduce.”

Un paznic primi caii, și Ben Hur nici nu băgă de samă și se află deja érași la ușa casei celei zidite de-asupra clădirii celei mari și auzi din lăuntru cuvintele:

„Întru numele lui Dumnezeu, intră.”

VII.

Recunoscerea.

Malluch se opri la ușe, și Ben Hur intră singur în lăuntru. Chilia era aceea-și, în care cercetase mai înainte pe Simonide, și ea nu se schimbase de loc, numai cât acuma chiar lângă scaunul cu brațe se înalța o rudă poleită de aramă, mai înaltă de cât statul unui om și aședată pe un pedestal lat de lemn; ea pe brațe mobile purta sfesnice de argint aprinse, vre-o șese ori mai multe. Lumina era așa de intensivă, cât se vedeau bine captușela de lemn a păreților, briul de de-asupra acestora cu un șir de globuri în-

traurite și bolta, în care strălucia debil mica violetă.

Ben Hur făcu căți va pași și apoi se opri. Trei persoane erau de față și priviau la el, — Simonide, Ilderim și Estira.

El privi repede de la unul la altul, ca și cum ar cerca răspuns la întrebarea, ce se impunea spiritului lui: Ce pot, să voescă aceștia de la mine? Se liniști, își ținu înse încordate toate simțirile, căci acestei întrebări îi urmă în dată a doua: Óre amiei imi sînt aceștia ori inimi?

În sfârșit se odihuiră ochii lui pe Estira.

Bărbații îi răspuseră cu priviri prietinoșe; în fața ei găsi mai mult de cât prietinie, óre ce spiritual neesplicabil, ce înse se tipări adânc în lăuntru lui, — de și îi era neesplicabil.

Ce va fi gândit el acuma? În vreme ce privia la ea, puse față în față cu blanda Iudea icóna Egiptenei, pentru ca să le asemene; dar asta ținu numai o clipită, și — pe cum se întâmplă de-a rîndul cu asemănări de acestea, — lăsă asemănarea neisprăvită fără de a fi ajuns la vre un rezultat.

„Fiule al lui Hur —”

Óspele se întorse către vorbitor.

„Fiule al lui Hur,” zise Simonide, repetind încet și cu emfasă agrăirea, ca și cum ar fi voit, să imprime întreg prețul ei aceluia, pentru care înțelegerea ei avea momentul cel mai mare, — „primesce pacea Domnului, a Dumnezeului părinților nostri, primesce-o de la mine.” El se opri, ér apoi adause: „De la mine și de la ai mei.”

El ședea în scaunul său; capul lui cel expresiv, fața lui cea palidă, și ființa lui cea poruncitoare făcea, să uși membrele lui cele frante și trupul lui cel zdrobit. Ochii lui cei mari negri priviau firm, dară nu sever de sub sprâncenele cele albe. Așa ședea o clipă, ér apoi își încrucișă mâinile pe pept.

Ținuta, ce și-o însuși la salutarea acesta, Ben Hur nu putea să nu o înțelgă.

„Simonide,” zise el adânc mișcat, „primesc pacea sfintă, cu care mă îmbii. Ca fiul în fața părintelui său, așa îți reîntorc salutarea. Numai cât te rog, lasă, ca între noi să stăpânescă bună înțelegere deplină.”

În chip așa de gingaș cercă el, să încunjure subordinea neguțătorului, pentru ca raportul de stăpân și servitoriu să-l înlocuască cu altul mai înalt, mai sfint.

Simonide își lăsă mâinile în jos și zise către Estira: „Fiica mea, un scaun pe sama stăpânului.”

Estira aduse iute un scaun și se opri, cu fața ca flacăra, privind de la unul la cel alt, — de la Ben Hur la Simonide, de la Simonide la Ben Hur; și amîndoi așteptau, de óre ce nici unul nu voia, să hotărăscă locul pe sama scaunului și prin porunca acesta să pretindă pereclinta pe sama sa. În sfârșit, când pausa începu a deveni penibilă, pași Ben Hur la scaunenciū și-l aședă la picioarele lui Simonide.

„Aci voi să șed,” zise el.

Privirea lui — numai pe o clipă — se întilni cu a Estirei; dar la amîndoi le cădu bine privirea asta. El înțelese recunoscința ei, érá ea marinimia și considerațiunea lui.

Simonide se plecă aprobând.

„Estiro, fiica mea, adă-mi hărțile,” zise el cu o răsufare de ușurare.

Ea se duse la scrinul din părete, îl deschise, scóse un volum de pergamene și i-le aduse.

„Bine ai grăit, fiule al lui Hur,” începu Simonide desfăcând volumul, „trebuie să fie bună înțelegere între noi. Nutrisem deja mai înainte dorința asta — și eū ași fi esprimat-o, de cum va nu o ai fi făcut tu, — și de aceea am pregătit aci un raport, carele cuprinde toate, cele ce sînt de lipsă pentru dorita bună înțelegere. Eū spre acesta am putut să găsesc, că numai două lucruri sînt de moment, întâiū averea, și a doua raportul nostru împrumutat. Veī, să-l cetesci acuma?”

Ben Hur luă pergamenele, dar într'aceea privi o dată spre Ilderim.

„Șeful să nu te împedece în cetit,” zise Simonide. „Darea de samă, — căci acesta se cuprinde în raport, — e de așa, cât are lipsă de un martor. În locul de la sfârșit, unde e obiceiul, să stea numele martorilor, vei afla, dacă vei fi ajuns până acolo, vei afla numele „Ilderim șeful”. El scie toate. El e amicul tău. Tot, ce mi-a fost mie, îți va fi și ție.”

Simonide privi la Arab și mișcă prietinos din cap, și acesta plecă asemenea capul în chip mai solemn zicend: „Tu zici.”

Ben Hur replică: „Cunosc deja prețul prietinieii lui, și am numai de acum înainte, să mă fac vrednic de ea.” Și în dată continuă: „Simonide, — mai târziu voi să cetesc cu de-a mênuntul documentele; acuma lea-le tu, și de cum va nu-ți va fi prea spre greutate, spune-mi cuprinsul lor principal.”

Simonide luă înderpt volumul.

„Aci, Estiro, stăi lângă mine și lea filerele, ca să nu se amestece.”

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preavenatului Consistor mitropolitán de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acesta nici un preot nu pôte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat toate raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preoțesc, din care să lipsescă această carte, în care se află toate cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardel, fazele lor în trecut și valoarea în presente.

Studiū istorico-canonic de Dr. Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se pôte procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blaș (Balázsfalva).

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.